

FELNŐTT HITTAN – CREDO /

„AKI AZ ATYÁTÓL SZÜLETETT AZ IDŐK KEZDETE ELŐTT.

ISTEN AZ ISTENTŐL, VILÁGOSSÁG A VILÁGOSSÁGTÓL VALÓSÁGOS
ISTEN A VALÓSÁGOS ISTENTŐL, SZÜLETETT, DE NEM
TEREMTMÉNY, AZ ATYÁVAL EGYLÉNYEGŰ ÉS MINDEN ÁLTALA
LETT.”

Az első eretnekségek nem annyira Krisztus istenségét tagadták, mint inkább valódi emberségét (gnosztikus doketizmus). Az apostoli időktől kezdve a keresztény hit hangsúlyozta az Isten Fiának valóságos megtestesülését, de a III. századtól kezdve az Egyháznak az **Antiochiai Zsinaton** már azt kellett megerősítenie, hogy *Jézus Krisztus Isten Fia természetete szerint*, nem pedig örökbefogadás által. Az I. egyetemes **Niceai Zsinat 325-** ben hitvallásában kijelentette, hogy Isten Fia „született, de nem teremtmény, az Atyával egylényegű” (homousziosz), és elítélte Áriuszt, aki azt állította, hogy „az Isten Fia a semmiből jött elő”, és hogy „más lényegből való, mint az Atya” (arianizmus).

A *nesztoriánus eretnekség* Krisztusban külön emberi személyt tételezett föl, aki az Isten Fiának isteni személyéhez kapcsolódott. Ezzel szemben a III. egyetemes **Efezusi Zsinat 431-** ben kimondta, hogy „*az Ige személyében egyesülve egy értelmes lélektől éltetett testtel, emberré lett*”. Krisztus emberségének nincs más alanya, mint Isten Fiának isteni személye, aki azt magára vette és magáévá tette fogantatásától kezdve. Ezért az Efezusi Zsinat kijelentette 431- ben, hogy **Mária** teljes valóságában „*Isten anyja* nem úgy, mintha Isten Igéje belőle vette volna isteni természetét, hanem, mert értelmes lélekkel ellátott szent testét vette tőle, amellyel az Ige személyében egyesült és test szerint született”

A *monofiziták* azt állítják, hogy az emberi természet megszűnt létezni Krisztusban, mert azt az Isten Fia isteni természete fölvette. A IV. egyetemes zsinat ezzel az eretnekséggel szemben vallja meg **Khalkedonban 451-** ben:

„*A szentatyák nyomában egyöntetűen tanítjuk, hogy vallani kell az egy és ugyanazon Fiút, a mi Urunk Jézus Krisztust, aki istenségében és emberségében is tökéletes: aki valóban Isten és valóban ember, akinek értelmes lelke és teste van, és aki istensége által egylényegű az Atyával, embersége által pedig egylényegű velünk „aki hozzánk hasonló mindenben, a bűnt kivéve” (Zsid 4.15), istensége szerint minden idők előtt az Atyától*

született és ezekben a végső napokban érettünk és a mi üdvösségünkért embersége szerint a Szűztől, az Isten anyjától született.

Két természetben egyetlen és ugyanazon Krisztust, Urat, egyetlen Fiút kell fölismernünk összekeveredés, változás, megosztás és szétválasztás nélkül. A természetek különbsége egyáltalán nem rontatik le az ő egységük által, hanem inkább mindegyik sajátossága megőrződik és egyesül ugyanazon egy személyben és ugyanazon egy hüposztaziszban.”

A Khalkedini Zsinat után egyesek Krisztus emberi természetéből egyfajta személyes szubjektumot alkottak. Ezekkel szemben az V. egyetemes zsinat **Konstantinápolyban 553-** ban, Krisztussal kapcsolatban megvallja: „*Csak egy hüposztazisz (személy) van, aki a mi Urunk Jézus Krisztus, egy a Háromságból.*”

A mai szekták tanításában ugyanazok az eretnokségek a divatosak, mint régen. Sok verzió van forgalomban – minden szektaalapító a saját személyes, esetleg sérült istenképén, sérülései és bűnei feldolgozásától függő, azon alapuló egyéni elgondolását teszi kötelezően követendővé „híveinek”. Vannak, akik Jézust amolyan „angyalfejedelemnek”, vagy teremtett Fiúnak tartják (pl. Jehova tanúi, unitáriusok, stb.), akik ezzel tagadják a Szentháromságot. Minden olyan, a Katolikus Egyházból kiszakadt „egyház”, amelyik elveti az eredeti, kiforrott egyházi tanítást, a (amúgy Istentől rendelt) hierarchiát, a tanítás egységét, az eredeti Niceai Hitvallást, valójában ugyanazokba a hibákba esik, amelyeken az ősi Egyház már kétezer éve átesett. Végig kell járniuk nekik is azokat a „gyermekbetegségeket”, amelyek a korai Egyházat jellemezték és amelyeket az már Isten segítségével leküzdött és nyugodt szívvel hirdetheti letisztult tanítását. Becsüljük meg, hogy Egyházunk Tanítóhivatala közös szívvel és lélekkel kutatja Isten gondolatait, a Szentlélek vezetésével állítja fel tanait és nem egy-egy ember (bármilyen okosnak és szentnek is tartaná magát), személyes hitét és dogmatikai tanítását adja tovább, hanem Jézus eredeti szándékát és gondolatait követi.

Krisztus lelke és emberi tudása:

Laodikeai Apollinarsiz azt állította, hogy Krisztusban az Ige helyettesítette az értelmes emberi lelket. Ez ellen a tévedés ellen vallotta az Egyház, hogy az örök Fiú fölvelt egy értelmes, emberi lelket is.

Ez az emberi lélek, amelyet az Isten Fia fölvelt, valódi emberi tudással rendelkezik. És mint ilyen, ez a tudás nem lehet korlátlan. Ezt az ismeretet létének történelmi feltételei között gyakorolta térben és időben. Ezért akarhatott az Isten Fia emberré lévén „gyarapodni bölcsességben, korban és Isten és emberek előtti kedvességben” (Lk 2.52), és ugyanúgy kérdezősködhetett afelől, amit az emberi állapotban tapasztalatból kell megtanulni. Ez megfelelt az akarattal vállalt önküresítés valóságának, amellyel magára vette a „szolga” állapotát” (Fil 2.7).

Ugyanakkor „*Az Isten Fia emberi természete nem önmagától, hanem az Igével való egység által ismerte és nyilvánította ki mindazt, ami Istenre tartozik.*”

(Hitvalló Szent Maximosz) Ez elsősorban annak a bensőséges és közvetlen ismeretnek az esetére vonatkozik, amellyel az emberré lett Isten Fia rendelkezik az ő Atyjáról. A Fiú akkor is megmutatta az isteni tudás behatolását az ember tudásába, amikor azt mondta, hogy ismeri az emberek szívének titkos gondolatait. A megtestesült Ige személyében az isteni bölcsességgel való teljes egysége által, Krisztus emberi ismerete teljes mértékben tudta azokat az örök terveket, amelyeknek a kinyilatkoztatására jött. Amiről elismeri ezen a téren, hogy nem tudja, arról egyébként ki is jelenti, hogy nem kapott küldetést annak kinyilatkoztatására.

Krisztus emberi akarata:

Ezzel párhuzamosan az Egyház a VI. egyetemes zsinaton, a III:

Konstantinápolyi Zsinaton 681- ben, megvallotta, hogy *Krisztus két akaratot és két természetes működést birtokol, istenit és emberit, nem egymással szembenállítva, hanem együttműködve*, úgyhogy a megtestesült Ige emberileg az Atyának adott engedelmségben akarta mindazt, amit isteni módon elhatározott az Atyával és a Szentlélekkel a mi üdvösségünkre. Krisztus emberi akarata „követi isteni akaratát ellenállás és ellenszegülés nélkül, vagy jobban mondva: aláveti magát ennek a mindehható akaratnak”.

A görög egyház a képrombolás korában

A küzdelmek fő célkitűzése a képtisztelet által veszélyeztetettnek vélt hittisztaság megóvása és a császári teljhatalom növlése az állami és egyházi téren egyaránt. A harcot a katonacsászár III. Leó (717- 741) nyitotta meg. Képellenes magatartását az a tétel határozta meg, hogy a kép (eikon) azonos a bálvánnyal (eidola), a képtisztelet tehát bálványimádás (lásd a mai református és egyéb szekták tanításban is). A harc elindulására 726- ban került sor. Ekkor szólította föl először népét a képtisztelet beszüntetésére. A hivatalos rendelet 730- ban jelent meg. A parancsot katonasága segítségével végre is hajtotta.

A küzdelem III. Leó fia, Konstantinosz Kopronimost (741- 775) uralkodása alatt elmérgesedett. 754- ben a képrombolás szentesítésére zsinatot hívtak össze, amelyen egyetlen pátriárka sem vett részt. A zsinat szentesítette a képrombolást, így a képeket sokszor nem csak eltávolították a templomokból, hanem össze is törték, a falfestményeket, mozaikokat pedig leszedték. A brutális barbárságnak jóformán csak a szerzetesek álltak ellen, akiknek ezért kegyetlen üldözés lett az osztályrészük.

Már Konstantinosz fia, IV. Kazár Leó (775- 780) enyhített apja szigorúságán, de a döntő fordulat akkor következett be, amikor özvegye a titokban képtisztelő Iréné vette át a kormányzást kiskorú fia helyett. Hadrián pápa hozzájárulásával egyetemes zsinatot össze 787- ben. A pöspökök először Konstantinápolyban gyűltek össze, de a katonaság ellenzése miatt a zsinatra Niceában került sor. A zsinat elvetette a 754- es képromboló zsinat határozatait és jogosnak mondta ki a képek tiszteletét, mivel az nem a képeknek, hanem a képek által ábrázolt személynek szól, a képek előtt tanúsított tisztelet arra a személyre irányul, akit a kép ábrázol.

Ez a képromblási küzdelem nem fejeződött be. A harcot 815- ben V. Örmény Leó (813- 820) újította föl, mivel úgy vélte, hogy a képtisztelet az oka a birodalmat ért csapásoknak. Az újabb megpróbáltatás kb. három évtizedig tartott. A végleges változás Theodóra császárnénak köszönhető, aki 843- ban Konstantinápolyban zsinatot rendeztetett, amely visszaállította a képek tiszteletét. Ennek emlékére vezették be az ortodoxia ünnepét, böjt első vasárnapján.

Krisztus valóságos teste:

Mivel *az Ige testté lévén valódi emberséget öltött magára, Krisztus teste körülhatárolt.* A VII. egyetemes zsinaton, **a II. Niceai Zsinaton 787-** ben, az Egyház törvényesnek ismerte el azt, ***hogy megjeleníthető legyen szentképeken.*** Az Egyház mindig elismerte, hogy Jézus testében „a természete szerint láthatatlan Isten, láthatóvá válik szemünknek”. Valóban, Krisztus testének sajátosságai kifejezik az Isten Fia személyét, aki annyira magáévá tette emberi teste vonásait, hogy szentképre festhetők és tisztelhetők, mert a hívő, aki tiszteli az ő képét, „benne a személyt tiszteli, akit lefestettek”.